

Høringsnotat- forskrift om endring i forskrift om regler for utdanningsstøtte for 2019-2020 som følge av utbruddet av koronavirus (covid-19)

Mai 2020

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til forskrifter om endringer i forskrift om regler for utdanningsstøtte for 2019-2020 som følge av utbruddet av koronavirus (covid-19). Denne forskriften ble fastsatt 3. april 2020 og supplerer ordinær forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020.

For å skjerme elever og studenter for negative økonomiske konsekvenser av tiltak for å motvirke spredning av koronaviruset, foreslår Kunnskapsdepartementet en midlertidig ordning for inntektssikring for studenter og elever som opplever nedgang i arbeidsinntekt og midlertidig fritak fra behovsprøving av stipend for en avgrenset periode for en avgrenset gruppe studenter som bidrar i forbindelse med covid 19-pandemien. Forslagene er direkte knyttet til pandemien.

Departementet vurderer at konsekvensene pandemien vil ha for mulighetene til å ta eksamen og ha normal studieprogresjon foreløpig er uavklart. Det er risiko for at studenter og elever blir forsinket på grunn av forhold utenfor deres kontroll. Universiteter, høyskoler og andre utdanningsinstitusjoner i Norge jobber med å tilrettelegge undervisning og eksamen slik at flest mulig får fullført. Hva som skjer med gradsstudenter i utlandet avhenger av hva den utenlandske institusjonen velger å gjøre. Departementet vil følge situasjonen og vurdere om det er behov for tiltak.

2. Bakgrunn

Som følge av tiltak for å motvirke utbruddet av covid-19 er nå mange studenter permittert eller forhindret fra å jobbe. Nedgang i arbeidsinntekt vil kunne gi mange økonomiske problemer.

Stortinget har i anmodningsvedtak nr. 410 (2019-2020) bedt regjeringen om så raskt som mulig komme tilbake med en midlertidig ordning gjennom Lånekassen for studenter som opplever inntektsbortfall som følge av covid-19-pandemien. I anmodningsvedtak nr. 456 (2019-2020) bes regjeringen om å foreslå en ordning som innebærer 1 mrd. kroner til konvertering av ekstralån til stipend for studenter som kan dokumentere inntektsbortfall. I Prop. 67 S (2019-2020) og Prop. 73 S (2019-2020) følger regjeringen opp vedtakene med forslag til tiltak for studenter som opplever inntektsbortfall, jf. Innst. 216 S (2019-2020) og Innst. 233 S (2019-2020).

Det er nylig vedtatt en ny ordning med lønnskompensasjon ved permittering, som studenter som opplever inntektsbortfall også vil nyte godt av. Nylig er det også gjort endringer i regelverket for dagpenger, som gjør at deltidsstudenter som på ledighets- eller permitteringstidspunktet ikke mottok ytelser fra Lånekassen, nå vil kunne søke om dagpenger dersom de har mistet inntekt.

Det er mangel på arbeidskraft som kan bistå i helse- og omsorgssektoren i forbindelse med pandemien, og mange studenter bidrar nå med viktig arbeidsinnsats. Regjeringen har oppfordret studenter i helsefagutdanninger til å bidra i arbeidet. Dette er også en del av den nasjonale pandemiplanen. Regjeringen har besluttet at helsefagstudenter og enkelte andre grupper studenter som melder seg til å bidra i arbeid direkte relatert til pandemien, ikke bør lide økonomisk tap som følge av dette. Regjeringen foreslår derfor en midlertidig tilpasning i behovsprøvsreglene for en avgrenset gruppe studenter som bidrar i arbeid relatert til covid-19-pandemien, og ønsker å midlertidig fjerne grensen for hvor mye disse studentene kan tjene uten at de mister stipendandelen på studielånet sitt.

3. Departementets vurderinger og forslag

Lånekassen har kommet langt i digitaliseringen av tjenestene sine. Nesten tre fjerdedeler av alle søknader behandles helmaskinelt og Lånekassen bruker stor grad av standardisering for å betjene

sine drøyt 1,1 mill. kunder. Det betyr at Lånekassen på kort sikt ikke har kapasitet til utstrakt manuell saksbehandling eller skreddersøm av løsninger for ulike grupper. Tiltakene som foreslås her gjelder derfor kun for studenter og elever som har rett til lån og stipend i Lånekassen etter gjeldende regler. Tiltakene omfatter studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler, elever ved folkehøgskoler og elever i videregående opplæring, i Norge og i utlandet.

Regler om tilleggs lån

Ordningen med tilleggs lån med delvis omgjøring til stipend er vedtatt, jf. Prop. 73 S (2019-2020). For å hjelpe studenter som taper arbeidsinntekt, skal Lånekassen tilby et tilleggs lån på 26 000 kroner våren 2020, med delvis omgjøring til stipend. Lånet er ment som ekstra inntektssikring i månedene mai og juni, og målrettes mot dem som trenger det ved nedgang i inntekt på grunn av permittering eller oppsigelse i jobb ved siden av utdanningen.

For å ha rett til lånet må søkeren være 18 år eller eldre. Søkeren må også ha rett til lån og stipend etter 1. mars 2020.

Elever med ungdomsrett i videregående opplæring skal som hovedregel forsørges av foresatte. Enkelte søkere som tar videregående opplæring eller grunnskoleopplæring med ungdomsrett er over 18 år og har lønnet inntekt ved siden av. Denne gruppen vil få et tilbud om tilleggs lån på 13 000 kroner og delvis omgjøring til stipend dersom de har hatt bortfall av inntekt våren 2020.. I tillegg til å være 18 år eller eldre og ha rett til lån og stipend etter 1. mars 2020, må denne gruppen ha mottatt lån i 2019-2020 etter § 23-1 eller den tilhørende unntaksregelen i § 23-2 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020. Lånet er for søkere som er 18 år eller eldre og ikke bor sammen med foreldrene, og en slik avgrensning av denne gruppen mottakere er dermed et uttrykk for hvem som kan ha et reelt behov som følge av bortfall av inntekt.

For å få tilleggs lånet må den enkelte bekrefte vilkårene i en egenerklæring, inkludert bekrefte bortfall av inntekt i perioden 1. mars 2020 til 15. juni 2020. Den enkelte må også på forespørsel kunne dokumentere nedgang i inntekt, gjennom for eksempel å vise til inntekt i januar-februar 2020, tilsvarende inntekt våren 2019, eller en arbeidsavtale med oppsatte vakter i perioden mars-juni.

Alle søkere som oppfyller vilkårene for lånet, vil ha rett til omgjøring av 8 000 kroner til stipend i ettertid.

Lånekassen trenger noe tid til å utvikle systemløsninger, slik at lånemuligheten vil være på plass i løpet av mai. I praksis vil dette løses ved at Lånekassen tilbyr et tilleggs lån til hver enkelt søker. Tilleggs lånet kan man takke ja eller nei til, basert på en egenerklæring som bekrefter at vilkårene for lånet er oppfylt.

Lånekassen vil kontrollere om vilkårene for lånet og omgjøring til stipend er oppfylt. Kontrollen gjennomføres i 2021. Uriktige opplysninger om nedgang i inntekt innebærer brudd på opplysningsplikten og gir Lånekassen grunnlag for reaksjoner etter forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020 § 13-1 og forskrift om utdanningsstøtte § 103.

Kunnskapsdepartementet vil, basert på denne forskriften, utarbeide retningslinjer til Lånekassen for forvaltning og kontroll av tilleggs lånet.

Regler om tilbakebetaling av lån og stipend for våren 2020 i forbindelse med søknad om dagpenger

Retten til å kombinere dagpenger med utdanning er blitt utvidet i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med covid-19-pandemien. Rettigheter etter

denne forskriften kan imidlertid ikke kombineres med å motta lån og stipend fra Lånekassen, jf. forskriftens § 2-8 første punktum. Lånekassen utvidet søknadsfristen for lån og stipend for våren 2020 fra 16. mars til 15. april 2020 for at studenter som tidligere hadde finansiert utdanningen ved arbeidsinntekt, som mistet arbeidet på grunn av covid-19-pandemien og som pr. 15. april ikke hadde rett til dagpenger, skulle ha ytelser til livsopphold.

Departementet ønsker å legge til rette for at personer som valgte å søke om lån og stipend fra Lånekassen i tidsrommet 16. mars-15. april 2020, men nå ønsker å motta dagpenger i stedet fordi det er mer gunstig for dem, kan trekke søknaden og betale tilbake lån og stipend de har mottatt fra Lånekassen uten at dette får negative konsekvenser for dem. Departementet foreslår derfor at det gjøres unntak fra § 8-5 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for 2019-2020, slik at lån og stipend mottatt våren 2020 og som betales tilbake fordi søkeren heller ønsker å søke om dagpenger, ikke regnes med i antallet år man kan få lån og stipend fra Lånekassen. Unntaket skal gjelde personer som søkte om lån og stipend i perioden 16. mars-15. april 2020.

Regler om midlertidig unntak fra behovsprøving av stipend

For å sikre at studenter som melder seg til å bidra i arbeid direkte relatert til pandemien, ikke vil lide økonomisk tap som følge av dette, foreslår departementet å midlertidig oppheve inntektsgrensene for avkorting av stipend i Lånekassen for en avgrenset gruppe studenter. Dette innebærer at disse studentene kan tjene mer enn inntektstaket, og likevel få omgjort lån til stipend. Forslaget inkluderer studenter som arbeider i helse- og omsorgssektoren, politistudenter som melder seg til tjeneste i forbindelse med krisen, og studenter som blir beordret til beredskapsarbeid relatert til covid-19-utbruddet gjennom Heimevernet eller Sivilforsvaret.

I dag er det et tak for hvor mye man kan tjene før stipendandelen reduseres, og stipend behovsprøves mot inntekt i etterkant. Nå ønsker regjeringen å innføre et midlertidig unntak fra inntektsgrensene i kapittel 29 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for 2019-2020 fra og med 1. mars frem til 31. august 2020 for følgende grupper støttemottakere etter forskriftens tredje del:

- voksne og studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler, uavhengig av hva de studerer, som arbeider i helse- og omsorgssektoren.
- norske studenter i utlandet, både de som har kommet hjem og jobber i helse- og omsorgssektoren i Norge, og de som eventuelt gjør dette i landet de studerer i.
- politistudenter som arbeider i politiet eller melder seg til beredskapsarbeid.
- studenter som blir beordret til beredskapsarbeid relatert til covid-19-utbruddet gjennom Heimevernet eller Sivilforsvaret.

Ektefelles eller samboers inntekt kan, etter dagens regelverk, også føre til avkorting av forsørgerstipend. Studenter med barn vil med de foreslåtte endringene heller ikke få redusert forsørgerstipendet gjennom behovsprøving dersom ektefelle eller samboer i perioden med utbrudd av covid-19 jobber i helse- og omsorgssektoren, som politi eller blir beordret til beredskapsarbeid gjennom Heimevernet eller Sivilforsvaret.

Det legges til grunn at man ikke skiller mellom ordinært og ekstraordinært arbeid i perioden, men ser inntekt for perioden 1. mars til 31. august 2020 under ett for de aktuelle studentene. Ved behovsprøvingen av stipend for 2020, som for de aller fleste vil bli gjennomført sommeren 2021, vil søkere som havner over inntektsgrensene få rett til å få en ny behovsprøving dersom de kan dokumentere at arbeidet i perioden var relatert til utbruddet av covid-19. Studenter som har tjent over inntektsgrensene som følge av arbeid relatert til pandemien, vil da få beskjed om å sende inn dokumentasjon på dette til Lånekassen for å få omgjort deler av studielånet til stipend.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om tilleggslån har budsjettkonsekvenser, som er lagt frem for Stortinget i Prop. 67 S (2019-2020) *Endringer i statsbudsjettet 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)* og Prop. 73 S (2019-2020) *Endringer i statsbudsjettet 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)*.

Tilleggslån med delvis omgjøring til stipend anslås å medføre økte utlån på 3,1 mrd. kroner, økt avsetning til utdanningsstipend på 1 mrd. kroner, økt rentestøtte med 38,2 mill. kroner og 6,2 mill. kroner til utvikling av nye tekniske løsninger i Lånekassen i 2020. Bevilgningsendringene er vedtatt av Stortinget, jf. Innst. 216 S (2019-2020) og Innst. 233 S (2019-2020)

Forslaget om å gi midlertidig unntak fra behovsprøvingsreglene i Lånekassen for en avgrenset gruppe studenter har budsjettmessige konsekvenser. Det er i gjeldende budsjett tatt høyde for at en del tjener for mye og derfor ikke får omgjøring av lån til stipend. Som følge av at det ikke er mulig å skille mellom ordinært og ekstraordinært arbeid i perioden, må det antas at noen får omgjort lån til stipend som ellers ville fått dette avkortet i behovsprøvingen. Det anslås en økning i avsetningsbehovet til stipend på 25 mill. kroner i 2020 som følge av den foreslåtte løsningen. Forslaget vil bli fremmet for Stortinget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020. Regjeringen tar forbehold om at Stortinget vedtar økt bevilgning til utdanningsstøtte for at dette tiltaket skal kunne gjennomføres.

Ekstra manuell saksbehandling og kontroll av dokumentasjon i Lånekassen medfører noe merarbeid i 2021.

Utkast til forskrift

Forskrift om endring i forskrift om regler for utdanningsstøtte for 2019-2020 som følge av utbruddet av koronavirus (covid-19)

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet x. mai 2020 med hjemmel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) § 4 og § 5

I

I forskrift om regler for utdanningsstøtte for 2019-2020 som følge av utbruddet av koronavirus (covid-19) gjøres følgende endringer.

Ny § 7 skal lyde:

§ 7 Tilleggslån ved nedgang i inntekt på grunn av utbrudd av covid-19

En søker som har hatt nedgang i inntekt i perioden 1. mars til 15. juni 2020 på grunn av utbruddet av covid-19, som er 18 år eller eldre, som har rett til lån og stipend etter 1. mars 2020, og som omfattes av tredje del i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020, har våren 2020 rett til et tilleggslån på 26 000 kroner.

En søker som har hatt nedgang i inntekt i perioden 1. mars til 15. juni 2020 på grunn av utbruddet av covid-19, som har rett til lån og stipend etter 1. mars 2020, og som i 2019-2020 har mottatt lån etter § 23-1 eller § 23-2 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020, har våren 2020 rett til et tilleggslån på 13 000 kroner.

8 000 kroner av tilleggslånet blir gjort om til stipend i ettertid.

Ny § 8 skal lyde:

Ved tilbakebetaling av lån og stipend for våren 2020 fra en søker som har fått lån og stipend på grunnlag av søknad i perioden 16. mars til og med 15. april 2020, gjelder ikke § 8-5 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019-2020, dersom årsaken til tilbakebetalingen er at søkeren ønsker å søke om dagpenger.

Gjeldende § 7 blir ny § 9.

II

Forskriften trer i kraft straks.

Utkast til forskrift

Forskrift om endring i forskrift om regler for utdanningsstøtte for 2019-2020 som følge av utbruddet av koronavirus (covid-19)

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet x. juni 2020 med hjemmel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) § 4 og § 5

I

I forskrift om regler for utdanningsstøtte for 2019-2020 som følge av utbruddet av koronavirus (covid-19) gjøres følgende endringer.

Ny § 9 skal lyde:

§ 9 Inntektsgrenser ved behovsprøving av stipend

Ved behovsprøving etter kapittel 29 i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019–2020, ses det bort fra inntekt som er opptjent i perioden 1. mars til og med 31. august 2020, dersom inntekten er vederlag for arbeid relatert til covid-19-pandemien

- a. i helse- og omsorgssektoren
- b. i forbindelse med beordring til tjeneste i Heimevernet eller Sivilforsvaret
- c. utført av politistudenter som melder seg til tjeneste i politiet eller til beredskapsarbeid

Gjeldende § 9 blir ny § 10.

II

Forskriften trer i kraft straks.